

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 78.

Vtorik 30. Kimovca.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blasniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

26. septembra 1851 je bil XLVIII. del, III. tečaj deželnega zakonika in vladnega lista izdan in razposlan, ki zapopade:

Spisek od c. k. kupčijskega ministerstva podeljenih izklenivnih privilegij 15. Avgusta 1851. — Okoljni ukaz c. k. štaj. ilirskega denarstvinega deželnega vodstva 31. Avgusta 1851. Obračba kazenske ravnave zoper urednike in nastavljenice oblastnij, sodnij in uredov, kateri davšini podverženih pisem uredu za izmero davšine odločenemu v postavnim času ne priobčijo. — Razpis dnarstvinega ministerstva 4. Avgusta 1851, zastran davšin od plačilnih nalogov meničnih sodnij. — Razpis c. k. pravosodnega ministerstva 21. Avgusta 1851 vsled najvišjega sklepa 16. Avgusta 1851, s katerim se dovoli, pri sodnih oblastnijah neplačevane avskultante jemati. — Razpis ministerstva javnega uka 22. Avgusta 1851, s katerim se ustanovijo pogoji, s katerimi tajisti poslušavci pravne in državoslovne fakulte, kateri se poslužijo oprostena osmega polletja, štipendije ali vstanove, ktere so dozdej imeli, tudi naprej uživati morejo. — Ukaz ministra za denarstvo 26. Avgusta 1851, s katerim se vstanovi, da se ima nekteri drobš (droben dnar) nazaj potegniti.

27. septembra 1851 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXI. del občnega državnega zakonika in vladnega lista in sicer v edino-nemškem, kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdajih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 210. Ukaz ministerstva denarstva od 8. septembra 1851 o dobi začetja moči notariatsnega reda v kronovinah Gorici, Gradiški, Istrii in Terstu.

Št. 211. Ukaz ministerstva denarstva od 16. septembra 1851, po katerem se ravnanje 16. septembra 1851 srečanih nemških denarnih navkazov po 10 kr. redna čerka Z naznani.

Št. 212. Razpis ministerstva denarstva od 20. septembra 1851, po katerem se prepoved kose, serpe itd. na Schwajcarsko voziti, dvigne.

Št. 213. Razpis ministerstva denarstva od 24. septembra 1851 o rabi domestikálnih obligacij za Avstrijo pod in nad Anizo in Štajarsko za vdeleževanje državnega zajema leta 1851.

17. septembra 1851 je bil od tečaja 1850 CV. del v rusinsko- in serbsko-nemško dvojnem izdaju izdan in razposlan.

Dunaj 26. septembra 1851.

Od c. k. vredništva občnega državnega zakonika in vladnega lista.

Danes bo XLIX. del, III. tečaja 1851, deželnega zakonika in vladnega lista za krajnsko kronovino izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 317. Razglas denarstvinega ministerstva

1. septembra 1851, s katerim se zajem za c. k. avstrijsko državno dnarstvo razpiše.

Ljubljana 30. septembra 1851.

Od c. k. vredništva deželnega zakonika in vladnega lista za Krajnsko.

Nevradni del.

Porotna obravnava.

(Dalje.)

Ako govorim o neprijetnosti, s katero napolne ti oddelk obravnave poslušavca, ne štejem nikakor vmes mnenja kemikarja Nikolaja Wunder, ampak mu poseben oddelk dovolim: Gospod Nikolaj Wunder, kemikar v Gradcu, ki si je že kakor profesor kemije v Gradcu veliko slavo pridobil, je učen mož in govori krasno in umevno, tako, da ga tudi tisti rad poslušajo, ki je v kemii otrok.

Verodostojno opomne v svojem govoru okoljsine, da kemiško ločbo brez kakega sodniškega komisarja opravlja, in le takrat pokliče svojega tovarša, gospoda Purgleitner-a, ko je vse dokončano. Obstoje, da je gospod Wunder vesten in pošten mož, pa take kemiška ločba ne zadosti pravdoslovca.

Potem hočejo tudi o tem gotovi biti, ako so priprave iz čev in lonca zares to, za kar jih gospod Wunder ima, — namreč mišica. Gospod državni zastopnik predloži, da bi gospod Wunder v sodnici poskušnje delal pred očmi porotnikov, kar se tudi poterdi, in da sta se mu dva druga kemikarja na stran. Poskušnje se drugi dan 12. store in pričevanje gospoda Wunder-a popolnoma poterdijo.

V četrtek, ko pride njegova prevzvišenost, c. k. predsednik višjega deželnega sodništva, gospod baron Henner k obravnavi, se je spričevanje z umetniki končalo, ko so na vsake sorte vprašanja z veliko poterpežljivostjo, kolikor so mogli odgovorili.

Potem se začnejo pričee spraševati, od katerih čem le tiste napeljati, ki so bolj važne reči razodele.

Če ravno ni nemogoče, vendar pa je silno težavna naloga, iz spričevanj prič tiste okoljsine posneti in sestaviti, ki to strašno dogodbo nekoliko razjasnijo, ki je zavolj tolikih drugih okoljšin tako tamna.

Pred drugim moramo opomniti, da se je dogodba pri glavni obravnavi v bistvu spremenila kakor je bila poprej pri prejšnjem preiskovanju načertana.

Posebno velja to o zavdanju, zavolj ktere-ga je gospa Ana Wurzel umerla.

V poslednjem reči se je zatožba uperala na dva sumna vzroka, ktera hočem tu napeljati, potem pa razjasniti po spričevanju prič pri glavni obravnavi.

a) Zatožena je ljubila vradnika pri železnici Augusta L. in je želela njegova žena biti; starši pa, je napeljano v poprejšnjem preiskovanju, so bili zoper to, zavolj tega je zatoženi moralo na nagli smerti staršev ležee biti.

b) Zatožena je, cesar ni nikdar obstala, svoji prijateljci Franciski Kavan pripovedovala, da je tisti dan, ko je nje rednica umerla, iz lekarnice iz Maribora strupa prinesla.

c) Maria Krois, takrat dekla pri gospej Wurzel, je pri prvem spraševanju rekla, da je zatožena trikrat rednici oslajene vode pripravila in dala.

d) Alojzia Kavan je popred rekla, da je bila zatožena, ki so govorili, da bodo truplo gor djali, vsa zgubljena in zmešana.

e) Gospa Dorotea K. je djala, da je slišala, da je zatožena še popred kakor je rednica umerla pri zdravniku v Gradcu, gospodu Heinzu, strupa iskala, pa ne dobila.

Priča Maria Krois reče pri glavni obravnavi, da gospa Ana Wurzel nikdar ni nič zoper to rekla, da je zatožena Augusta L. rada imela, ampak, da jo je le to bodlo, ker August L. ni za nje roko prosil. Ta priča ravno nasprotno terdi kakor pri prvem spraševanju, namreč, da ni vidila, da je Ana oslajeno vodo pripravila, ampak, da se ji je le tako zdelo, ker je Ana Wurzel rada oslajeno vodo pila. Ravno ta priča terdi, da zatožena med boleznijo ni dosti porajtala na to, po smerti rednice pa je hudo jokala in rekla „da bi bil raji oče umerl.“ Dalej pravi, da sta se zakonska večkrat prepirala. Ko jo poprašajo, kako se je Ana Aleksander zadržala, dolgo molči, nazadnje vendar pravi, da zavolj ljubezni mnogih mladenčev ni ravno pobožno živela. Ko to pričo državni pravdnik na mnogo opogovore opomni s prejšnjim spraševanjem in jo zavolj tega svari, se začne jokati in naposled bojezni ne ve, kaj bi rekla, poslednjič poterdi kazaje na prisego, ktero je storila, da je danes resnico govorila.

Priča Franciska Kavan poterdi poprejno terdenje, da ji je Ana Aleksander tisti dan, ko je nje mati zbolela, iz lekarnice pridšil nekaj pokazala rekoč, da je strup za podgane.

Ko državni pravdnik praša, če je ona bila njej tako prijazna, da bi bila strup tudi takrat pokazala, ko bi bila mislila mater zavdati, odgovori priča: „Gotovo bi ga mi ne bila pokazala.“

Gospod lekar je pa zagotovil, da zatožena pri njem pred 15. septembrom nikdar ni strupa kupila.

Alojzia Kavan pride sicer k porotni sodbi pa je niso mogli sprašati, ker je bil nje um ravno zmešan, kar se ji po spričevanju dr. Preloga večkrat prigodi. Priča gospa Dorotea K. pravi, da je zmota, da bi bila slišala, da je zatožena strupa v Gradcu kupila: svojo besedo tedaj prereče.

Dalej pravi, da zakonska nista v miru živela, Ana Aleksander ji reče leta 1848, da ji je rednik nesramne obete delal in da zato ni hotla domu iti. Ko gospod Wurzel pismeno tirja, da naj se zatožena domu verne, mu priča svetlje, ne redniku odpisati. Ko sliši zatožena ti govor, se ponša, ko je govoriti ukažejo, kakor razkačena levinja.

Zagovarja se živo s krasnimi besedami, h koncu nagovori pričo (svojo teto) in tirja, da

naj priča visocega sodništva, priča poslušavcev prekljice storjeno dolženje pri prvem preiskovanju, da ji je nekdanj denarje kradla in ji odvzeto čast nazaj da. Gospa K. ne ve kaj bi storila. Sploh je na prav slabih nogah stala, ker bi bila imela več sila važnih okoljšin pri obojem zavdanju, ktere je popred pred preiskovavnim sodnikom naznanila, bolj razjasniti, kar pa ni zamogla.

Vzroki zatožbe drugzega zavdanja so bili sledeči:

a) Gospod Matija Wurzel je 15. septembra 1849 žgance jedel, ktere je Ana Aleksander pripravila in pri katerem je kersenca Maria Magi hotla viditi, da jih je zatožena previdno v dve polovici razdelila. Potem ko gospod Wurzel žgance poje, zboli.

b) 16. septembra 1849 pripravi Ana Aleksander gospodu Wurzelu vinske juhe, in Wurzel začne se bolj bluvati kakor popred. V loncu, v katerem je vinsko juho kuhala, je bilo, kakor je kemiška ločba pokazala, mnogo mišice.

c) Ana Aleksander je v Gradcu mišice iskala, in ker je ondi ni dobila, si je jo v Mariboru preskerbela.

To reč je Maria Magi, tačas dekla pri gospodu Wurzelu, naj bolj razjasnila.

Pokličejo jo in ona pripoveduje: Zatožena je 15. septembra rednika prašala, če hoče opoldne žgance jesti, in on je v to dovolil. O tem je bila že zmešnjava, ker priča sama terdi, da je Ana Aleksander tisti dan še le ob 3/4 na 12 v nograd prišla, in ker se o tem času več ne praša, kaj bo kdo ob 12 jedel. Zatožena pravi, da rednika ni tega prašala. Dalej pravi priča: Ko so bili žganci že skuhanji jo je zatožena v vert po kumar poslala, ktere si bo pripravila; ko priča nazaj pride, so bili žganci že pripravljeni in v dva dela razdeljeni. Žganci so bili samo s slanino zabeljeni in ona se ve prav dobro spomniti, da tisti večer ni bilo masla pri ognju. Ko pa vse jedi južne presteje in poslednje jedi, rezancev opomne, pravi, da je ona sama rezance z maslom zabelila.

Na take zmešnjave so pričo večkrat opomnili. Magi pravi dalej, da so mogli vse žgance snesti, ker pride prazna skleda v kuhinjo. Na mačko, kateri je Wurzel pri jedi dajal in kakor zatožena pravi, da je tudi tiste žgance jedla, se priča iz začetka noče ali ne more spomniti, poslednjč vendar pravi, da je mačka zraven bila; vendar ne ve, če je bila domača. Vinsko juho je ona in ne zatožena k ognju pristavila; Ana Aleksander je le jajce stepla. Vinsko juho gospodu Wurzelu Ana na mizo nese, ko se priča v zgornjo izbo poda. Tu pa je slišala kaj da je gospod rekel, ko je juho pil, rekel je namreč: „Ve svinje, kako juho ste mi prinesle jaz bom moral po nogradnico iti, da vam bo lonca pomila.“ Koj nato jo zatožena v kuhinjo pokliče in ji pokaže lonec, v katerem je bilo nekaj belega na dnu.

Priča in zatožena ste te vsedline pokusile in je vun plunile; priča je pa nekaj požerla in je vertoglava postala pa le kratek čas.

Zatožena verže na to lonec skoz okno. Magi ga pa skrivoma pobere in nogradnici Tinauer pokaže, tudi ona pokusi in ji je slabo bilo. Okus je imela kakor solitar. Magi da lonec Tinauerovi spraviti. Ona ga v peči skrije, da bi otroci do njega ne prišli. Ko je pa pozneje skerbi, da bi se vendar le kdo znal zavdati, ga Tinauer spet tje položi, kjer ga je Magi našla. Nato Magi spet lonec vzame in shrani.

V torek 18. stori gospod Wurzel testament in odloči Magi 500 gold. v srebru, on je je prav rad imel in se je večkrat z njo norčeval. V sredo pride gospa K. iz Gradca. Magi ji

pripoveduje zgodbo od žgancev, vinske juhe in lonca, ktere ga ji pokaže in kakor pravi, izroči. Pri tem reče, da bi bila znabiti Ana Wurzelu zavdala. Ti dan najde Magi v nekej miznici belo štopo. Nekoliko je vzame gospa K., nekoliko je da Magi nogradnici, ta svojemu možu, poslednji svaku Kaiserju, ki pravi, da je bela mišica, ker jo on dobro pozna.

Gospa K. pa pokaže svoj del kirurgu Bouvier; on je pokusi in pravi, da je solitar. Ana razpečati zavitek, v katerem so bila zdravila, in ko je Magi to očita, pravi, da hoče vediti, kaj da je noter. Gospod Wurzel pije med boleznijo večkrat oslajeno vodo, če si jo je pa sam pripravil, ona ne ve. Magi je slišala, da je Ana, ko ji tisti dan pred smertjo gospa K. rekla, da je gospodu Wurzelu zavdano, roke dvigovaje rekla: „Znabiti je mišice vzela, ktere ga sim mu iz lekarnice prinesla.“ Ana gre v izbo in ga o tem praša, on pa jo steremo pogleda in ji z roko pokaže, da naj odstopi.

Potem posluša priča pri durih, ko zdravniki gospoda prašajo, če ima strup doma: Gospod Wurzel pravi, da ni nikdar v hiši strupa imel.

Pokažejo ti priči tudi čepino, ki se je tudi v Gradcu kemiško preiskala, brez da bi se bilo kaj sumljivega v njej našlo. Ona te čepine noče poznati, pa v preiskovanju naravnost pove, da je Tanauerovi lonec in čepino dala. Ko se ji to očita, pravi, da je star lonček ali pa čepina vse eno. Pokazani lonec spozna za ravno tistega, ktere ga je Ana skoz okno vergla, pravi pa, da so v ta lonec, kar ne gre skupej, kavno vsedlino spravljali. Lonec se ni ubil, ko ga je Ana skoz okno vergla, ker je na mestu, kamor je padel, trava rasla. Kako da sta lonec in čepina k sodništvu prišla, ne ve. Gospa K., kateri je Magi, kakor pravi, lonec dala, terdi, da se tudi na to ne ve spomniti. Čudno je, da se ni moglo zvediti, kako da je lonec k sodništvu prišel.

Po smerti gospoda Wurzela se pelje Ana z Magi, iz nograda v mesto, je jokala in prosila, da bi je Magi ja ne zapustila.

To pričo več ur sprasajo. Razun mnogih zmešnjav je še to čudno, da se priča na nobeno okoljšino ne ve spomniti, ki bi govorila v prid zatožene.

(Dalje sledi.)

Potreben pomoček zoper eno poglavitno opovero v nekterih ljudskih šolah.

Marsikteri učitelj se trudi in si veliko prizadeva, da bi otroke v šoli kaj prida naučil; pa le malo, malo opravi. Marsikteri otrok hodi rad in dolgo v šolo, in bi se rad kaj naučil; pa se vendar le malo ali pa nič ne navadi, veselje do šole zgubi, obupa, in vse učenje opusti. Od kod to pride?

V nekteri šoli so večji in manjši otroci vsi skupej, vsak kej družiga pred seboj, vsak kej družiga opraviti ima: eden ima „Abecednik“, drugi „Male povesti“, tretji „Berilo“, četerti „Evangelij“, peti piše, šesti računi itd. eden spi, drugi se igra, tretji s kom pogovarja, četerti koga draži ali družim nagaja. Kako se morejo v taki šoli otroci s pridam učiti? Kako je pri taki sodergji, posebno če je veliko po znanju različnih otrok skupej namešanih, učitelj mir ohraniti v stanu? Kako bo učitelj otroke dobro vadil, ko pol časa s kreganjem, vpitjem, kaznovanjem potratil? Učenic, ko vidi, de z vsim svojim vpiranjem vendar le malo opravi, v prizadevanju opeša in opešati mora; otroci; ako bi tudi pridni biti hotli, se v tacih okoljšinah učiti ne morejo, in se še več napčniga, kakor dobriga navadijo.

Kaj tedaj je storiti? Treba je otroke po

znanju razdeliti, de večji posebej, in manjši posebej — prvi zjutraj, drugi pa popoldan v šolo hodijo. Nar boljše pa je, kakor skerbnji učitelji delaja, šolce v tri oddelke razdeliti: v oddelk večih, srednjih in malih, de se vsak oddelk sam in posebej uči. Se ve, de učitelju, ako je sam za vse, to več truda in skerbi prizadene; tode, ako učitelj to, za kar je, v resnici biti hoče, ako mu je za šolo in prid otrok mar, ne bo truda porajtal, ampak bo le gledal in skerbel, kako bi otroke več izučiti in jim več koristiti zamogel.

Le če bodo otroci tako razdeljeni v šolo hodili, se bodo dobro in s pridam učiti v stanu; ker bo učitelj celi čas, dokler bodo v šoli, samo z njimi opraviti imel, in on in otroci od družih moteni ne bodo. Otroci, ko bodo sami vidili in spoznali, koliko več se tako naučijo, bodo tudi več veselja do šole dobili. Starši bodo otroke, ko bodo le enkrat na dan v šolo hodili, tudi ložeji pogrešali in raji pošiljali, ker jim bodo, posebno večji, zraven tega še doma pri delu obilniši pomagati utegnili. — „Če bodo otroci le enkrat na dan v šolo hodili, se kateri učitelj izgovarja, mi pa starši ne bodo popolno plače odrajtati hotli.“ Prazen izgovor! Ko bodo starši vidili in se prepričali — in prepričali se bodo lahko — de se otroci na to vižo in v tem času več naučijo, bodo se le veselili, in torej gotovo še raji plačali. — „Kakor je bilo, naj pa še bo; kakor sim dozdej učil, bom tudi zanaprej.“ Pri takim, kateri tako misli in govori, je pa vse zastonj, so vse besede zgubljene. Kdor se tako le svoje terme derži in le na svojo zloznost gleda, pa kratko in malo za šolo in za učitelja ni. — Če učitelju za prid otrok ni mar, če mu ni mar, kako bi otroke boljše izučil in več dobriga privadil, — bi bilo vselej boljše za faro, de bi nobene šole ne bilo. Boljši nobena, kakor pa slaba šola!

V taki šoli, kjer se vsi solci brez razločka uče, se otroci le razvadijo, si sploh več slabiga, kakor dobriga prilaste, in še le več priložnosti imajo, de svojoglavni, nevkretni in nepokorni postanejo, de eden družiga spridijo in pohujšajo. Kdor hoče učitelj in odgojitelj biti, naj bo kakor dober oče, kterimu je iz resnične ljubezni do otrok le to pri sercu, kako bi z njimi več opravil, kako bi jih v pridne ljudi in dobre kristjane izredil. Kdor to za učitelja potrebno skerb in ljubezen ima mu ne bo nič preveč, nič pretežko. Kdor pa te skerbi in ljubezni nima, bi bilo pa veliko boljše, de bi nikdar učitelj ne bil; le po tlačansko in brez prida otrok bo učil, naj bi ga ljudje tudi še tako dobro plačali.

O de bi pač šolski spredniki in ogledniki dobro pazili, kakšne učitelje v svoji okolici imajo, in kaj in kako se otroci uče! Naj bi pač dobrim učiteljem po svoji moči pomagali, jih priporočevali in podpirali; slabi, kateri niso za šolo, naj bi si pa družiga kruha poiskali, in se z dobrimi učitelji namestili! Je mar pred Bogam prav, dopustiti, de bi pred številne mladosti cele fare zanemarjen bil, zato da bi eni človeka ali pa eno družino pri šoli redili? Vi novoizvoljeni srenjski župani in svetovavci! tudi vi pri tej reči veliko pomagati zamorete, ako bote po svoji vesti skerbeli, de bodo fare dobre, za pravi prid mladosti vnete učitelje imele, kateri ji bodo tudi v djanju in zadržanju lepe nauke in dobre izgleda dajali; ako bote o priložnosti tudi sami pogledali, kako otroci v šolo hodijo, in kako se uče; ako bote zraven tega tudi poskerbeli, de brez posebnih uzrokov starši otrok doma priderževali ne bodo. Vi starši! vi znate za svojo živino skerbeti, vi znate čednike zbirati — ali vam bo pa pri otrocih vse eno, naj dobre ali pa slabe učitelje imajo, naj bodo otroci podučeni in izrejeni, kakor hočejo? Ali vam niso otroci od

Boga v skerb izročeni, kterimu bote zanje odgovor dajali? Ali se ne bote zato dobrim učiteljem še posebno pomljuje in hvaležne skazali, jih v njih trudu podpirali, in otroke z veseljem k njim v šolo pošiljali? Storitit tedaj kar vam Bog v prid in srečo vaših otrok storiti veleva!

P. (Dan.)

Austrijansko cesarstvo.

Avstrijska.

Po več krajih so začeli male županije združevati, ker same zase ne morejo obstati.

* 55. del državnega zakonika in vladnega lista prinese sledeči Razpis c. k. ministerstva javnega uka 22. Avgusta 1851, na akademijske oblasti vseučiliš na Dunaju, v Pragi, Lvovu, Krakovu, Holomucu, Gradcu in Inspruku, s kterim se ustanovijo pogoji, s kterimi taisti poslušavci pravne in državoslovne fakulte, kteri se poslužijo oprostjenja osmega pol-letja, štípendije ali vstanove, ktere so dozdej imeli; tudi naprej vživati zamorejo.

Opomnjena je bila dvomba:

1. Ali taki poslušavci pravne in državoslovne fakulte, kteri vživajo štípendije ali vstanove, te tudi tikrat tirjati zamorejo, če se poslužijo oprostjenja osmega pol-letja svojega prebivanja na vsenčilišu, kakor je v §. 6 postave 30. Julija 1850 št. 327 derž. zak. poslušavcom te fakulte v obče pripušeno, in

2. komu v takem primerleju gre, pobotne liste koramizirati.

Glede tega se izreče, da nič ne moti, da učenec štípendijo ali vstanovo v taistem polletju na dalje vživa, v kterem se le sam uči, brez da bi v kolegije hodil, toda učenec mora z ozirom na sledeča dva primerleja skazati, da je nadaljnega vživanja vreden.

a) Ako vžitek za osmo pol-letje, še preden se to začne, za izplačilo goden postane, se samo na sebi razumi, da ima pobotni list dekan profesorjev taiste fakulte, v ktero je učenec vpisan, koramizirati z navdnimi oblikami in pogoji.

b) Ako pa plačilni dan vžitka še le v dobo osmega pol-letja pride, torej v tak čas, o kteremu učenec, ki se oprostjenja tega pol-letja poslužil, več vpisan ni, — kar se zna zgoditi, pri tacih vžitkih, ki se ali nazaj (dekurzivno) plačujejo, ali sicer naprej; toda vsake kvartre leta, — se učencu vsled tega vžitek na dalje le tikrat pustiti more, če dokaže, da je čas, kakor je po misli postave, resnično in z uspehom za to rabil, da se je sam učil in pripravil za teoretično državno izpraševanje, ali za pravni doktorat.

V tih primerlejih se toraj učencem njih štípendije ali vstanovske prejemsine za celo zadnje pol-letje, ali za nekaj časa tega s sledečimi pogoji odkazati zamorejo:

1. da učenec pokaže spričevalo odhoda od vseučiliša, iz kterega se viditi mora, na protijemu o zadnem času ni bila nikakoršna disciplinarna kazen izrečena,

2. da naj dalje v dobi od začetka svojega osmega pol-letja do zadnega dne četertega mesca po skončanju unega ali

a) skáže, da je naj manj en rigorosum (eno ojestro izpraševanje) za pravni in državoslovni doktorat opravil, in pri njem poterjen bil, ali

β) pokaže končno spričevalo, da je zadnje teoretično državno izpraševanje dobro opravil.

Tuje dežele.

Angleško.

Socialistiški središni odbor na Angleškem je proglas izdal, iz kterega se vidi, da si socia-

listi domišljujejo, da se bode skoraj in skoraj njih namen doveršil. Poslednji proglas se takole glasi:

Kako se je zaderšati zvezi pred, med in po revoluciji.

Bratje! trenutek ni več daleč, ki bodo deržavljeni primorani z vladami se spreti, ker niso le njih politiške pravice, plod poslednjih prekučij, ampak tudi njih blagostanje zavolj reakcije v nevarnosti in vničene. Deržavljeni menijo potrebam lastnega blagostanja, kakor praviam četertega stanu, po osnovanju politiške svobode, po vstanovitvi vlade, ki ne prizadene preveč stroškov, po polajšanju davkov popolnoma zadostiti. Boje se komunizma in še zoper njega rote. Ne zapopadejo pravega vzroka gibanja med ljudstvom in toraj tudi namena prekucije ne in nje potrebnega izida. Ne zapopadejo da v vladanju istinge čez delo, tedaj v bistvu samem svojega obstoja, tudi njih lastna poguba leži. Ne zapopadejo, da je v lastnosti istinge si vedno več na kup spraviti, le takrat postanek mogoče, ko je vsa istinga skupej, in da mora že zavolj tega četerti stan, proletariat revolucio zbuditi, ker skupna istinga zamore le vlastnina občinstva biti, ktera sama zamore vprašanje vladanja, glavno vprašanje vsakega prostega razvitja rešiti.

Naša naloga (to se pravi četertega stanu) je zdaj dvojna: Od ene strani revolucijo pripravljati in ponagliti, od druge strani v revoluciji oblast v roke četertega stana pripraviti, in na tako vižo zgodovinsko razvitje gospodarskega vprašanja ponagliti in dobro doveršiti.

Te dve reči ste mogoče po zlo razprostranej zvezi z močnim središčem, ki je duša četertega stanu, in po enakomernem delu vsih udov.

Zbor je toraj sklenul vsim odbornikom in občinam sledeče predpise o zaderžanju dati.

A. (Pred revolucio.) 1. Vsih pripomočkov se poslužiti, zvezo razširiti. Ne sme se gledati samo na število udov, ampak tudi pred drugim na njih lastnosti, to je, na njih zmožnost, sploh odbornike izvoliti in vodstvo prevzeti.

2. Vravnavo druge stopnje, kjer se zamorejo naj zmožniši udi za zvezo odgojiti. To stopnjo vodi zveza in dela v nje namen. Druga stopnja mora po krajnih razmerah vravnana biti, očitno ali skrivno, kakor društvo delavcev, pevcev, bravno ali učiliščno društvo ali, kjer tega ni mogoče, kakor revolucijska zveza iz treh, petih ali desetih udov.

3. Pripravljanje in podučenje zveznih bratov, da bode med revolucio v orožju in kakor vradniki služili ali da bodo pravi duh med vojaki razširovali.

4. Da vodivni odbor, dobi pregled vesolne moči, se morajo zaznamki vsih udov z pazko njih rabljivosti, najprvo odbornikom, potem pa glavnemu odboru poslati.

5. Odgojitev in naprava zvezne policije, ktere posebna naloga je: a) Čuvati nad spušenimi udi. b) Čuvati in kaznovati izdajavce. c) Napraviti popis ljudskih sovražnikov, ki se imajo sodništvu izročiti. d) Čuvati nad ljudskimi sovražniki, da ne odnesejo pet, ko revolucia vstane. e) Iskati orožje in druge priprave deržave kakor tudi osebnih ljudi, bank, javnih denarnic in denarnih zalog, ki so v rokah posameznih ljudi. f) Skerbeti, da se te reči ne odnesejo, ko revolucija vstane.

6. Vodivni odbor bo skerbel za tiskarnico za tisk proglasov i. t. d.

7. Zveza bo tu pristavljene tirjatve narodov po moči razširala, in si prizadevala, da bodo te tirjave splošne, kakor so bile leta 1848 po svobodi tiska, neomejeni volitvi i. t. d.

8. Zvezni udi naj poslušajo popred osebe politiškega upliva, ki s četertim stanom dobro menijo, da se volitve po revoluciji zagotovijo.

B. (Med revolucio.) Najvažniša naloga zveze je politiška moč, kakor sredstvo, da se zamore čez skupno premoženje deržave gospodariti in moč četertemu stanu pridobiti, obstati mora: a) Iz oborožene moči. b) Iz dopolnivne moči, ki dela v prid četertega stanu. c) Iz vstanovitev, ki četerti stan neodvisen store, ker ga neposredno z deržavo zvežejo.

ka) Moč je v trenutku zmage revolucije v rokah četertega stanu. Zveza mora skerbeti, da se ta moč ne razdere s tem, da vedno četerti stan v orožju ima in tako ljudsko armado napravi. Preživeti armado je dolžnost zveze. Zveza mora skerbeti, da se v armadi le možje četertega stanu za vojvode zvolijo. Starokopitnim deržavljanom se mora orožje pobrati. Kjer malo oboroženih k revoluciji prestopi, se v ljudsko armado uversté; v večje oddelke se morajo možje, na ktere se je zanesiti uverstiti. V vsakem oddelku armade morajo biti zvezni udi, zvezo razširovati. Ko je moč v rokah četertega stanu, se bo drugo storilo, ako bi se vodstvo zgubilo, bi se morala revolucia spet z nova začeti, da prevagljiva moč v naše roke pride.

Revolucijska vlada se iz tistih sostavi, ki so revolucijo pribojevali. Glavni odbor se bo zvolil iz vsih revolucijskih odbornikov in tega bo volil oboroženi četerti stan. Zveza bo na tako vižo velik upliv imela in vse dvomljivo in slabe osebe odvracala. Glavni odbor ima zapovedovavno oblast, ta oblast mu ne more odvzeta biti, zamore jo pa včasih pri posebnih okoljšinah posameznim izročiti. Vsi vladni vradniki se bodo iz občinskih predstojnikov volili. Glava vsacega odbora je komisar itd.

Ti komisarji imajo preddrugim sledeče naloge: 1. Popisati premoženje vsacega posebej in vse zaloge, čede, naprave fabrike itd. zaznamovati 2. Založbe napraviti in sicer, ob železnicah 3. Napraviti revolucijska sodništva v vsih krožnih mestih. Čuvati, da se ljudje ne izselujo, da se žlahtna ruda na ptuje ne vozi, zapreti vse ljudske sovražnike, kaznovati vse izdajavce po ljudske sodbi na mestu njih hudodelstev.

Iz daljšega razvitja se ima sledeče vstanoviti: 1. Revolucijska deržava ima vsacemu deržavljanu, ki tirja, delo in obilni zaslužek dati. Deržava naj vse otroke izredi, in v ti namen priprave stori. Otroci ljudskih vojakov se naj prvi v te naprave vzamejo. Opravila in dovoljna plača se zagotovi.

Kjer so delavci bolj revolucijski, se jim prepuusti lastna volitev predstojnikov, kjer ne, postavi komisar predstojnike.

Armada in delavci se nasprotno zamenujeta. Delavci se po vojaško razdele in pod povelja komisarjev postavijo. Potem bo revolucijska vlada 1. vsim ljudskim sovražnikom premoženje in posestva vzela, kar ostane vlastnina deržave. 2. Vsi tisti, ki imajo čez 5000 tolarjev dohodka, bodo morali posojila dajati. 3. Novi papirnati denarji se bodo vpeljali in vsi stari se bodo zaverгли.

Papirnati denarji od 1 do 5 tolarjev zamorejo delavci v treh dneh za nov papirnati denar zamenjati. itd.

C. (Po revoluciji.) Ljudski vojaki se sčasoma razidejo in postanejo delavci, ki imajo sami vso moč v deržavi. Vlada se postavi po neomejenih volitvah. Na mestu sodništev se izvolijo porotniki. Postavne bukve se bodo zavergle.

Posamesne zadeve bo nov shod vredil.

Bratje, ko vam to sporočimo, vas pozovemo z novo močjo delati in z natanjšno oostrostjo se po postavah zveze ravnati. V imenu zveze.

D.—O.—B.

Ljubljanski novičar.

Jutro 1. oktobra ima njegovo veličanstvo iz Tersta v Ljubljano priti. Ob enajstih dopoldne se ima že iz Ljubljane proti Dunaju podati.

Kdor želi v uradnih ali pa v ostanilnih listu karkoli si bude naznaniti, plača za vsako verstico z navadnimi čerkami za enkrat 3 kr., za dvakrat 4 kr. in za trikrat 5 kr. in za vsakokrat je še 10 kr. za kolek po

Vradni list št. 64.

novi postavi za plačati; kdor sam ne utegne v slovenskim jeziku sestaviti, zna nam tudi sstavek v nemškem jeziku poslati, proti tem, de od vsakih treh tiskanih verst en krajcar za prestavljenje odrajta.

k 78. listu Ljubljanskiga časnika, vtorik 30. Kimovca 1851.

Št. 8705/1467. **Oznaniło.** (176.) c 1

Od dovoljenih šolskik milodarov z razpisom visociga c. k. ministerstva bogočastja in uka od 17. oktobra 1849 št. 7133 za učence kirurgije iz Krajnskega, je ena stopnja z začetkom šolskega leta z 120 gold. spraznjena, ki se bo podelila iz učilišnega krajnskega zaklada.

Tisti učenci, ki se zato oglašiti hočejo, imajo svoje prošnje s priloženim kerstnim listam, s pričbo ubožnosti, slovenskega jezika in z dobrim vspehom dokončanih obeh polovic poslednjega šolskega leta in sicer naj manj čertertega gimnazialnega razreda, do 15. oktobra 1851 pri tem c. k. deželnem poglavarstvu vložiti.

C. k. deželno poglavarstvo
Ljubljana 19. septembra 1851.

Št. 3097. **Oznaniło.** (175.) 2

2. Kozoperska t. l. predpoldan ob 9. uri bo dražba zastran mestovine in zvganje pitanih prešič in takih kateri so za pleme, kar bo skup za tri leta v najem dano.

Kdo želi to v najem vzeti, naj se na omejenim dnevu v tukajšni mestni pisarnici oglašiti, ki se tudi pogodbe pregledati znajo.

Mestna županija v Ljubljani 21. kimovca 1851.

Dr. Burger, l. r.

Št. 7751. **Oznaniło** (173.) c 2

10. prihodnjega mesca oktobra dopoldne ob devetih bo za popravo mosta na okrajni cesti, ki pelje na Viču čez Mali graben pri tukajšni vradni najemna dražba.

Kdor je volje, to prevzeti se s tem pristavkom povabi, da je za delo tesarja in kovača z pripravo vred 119 gold. 30 kr. odločenih, in da se zamore mera stroški in pogoji dražbe pri tej vradni pregledati.

C. k. okrajno poglavarstvo.
Ljubljana 22. septembra 1851.

Št. 7714. **Oznaniło.** (168.) c 3

30. septembra t. l. zjutraj ob devetih bo najemna dražba za ohrambne dela na mostu, ki pelje na Fužinah čez Ljubljano.

K tej dražbi se povabijo, ki menijo to reč prevzeti s pristavkom, da je tesarsko in kovaško delo z pripravo vred na 253 gold. 8 kr. prerajtano in da se mera, pregled stroškov in pogoje dražbe zamorejo pri tej vradni pregledati.

C. k. okrajno poglavarstvo.
Ljubljana 20. septembra 1851.

Št. 236. **Oznaniło dražbe.** (177.) c 1

V čertetek 9. oktobra t. l. dopoldne med 9. in 12. uro bo v vradni pisarnici v Litiji na Savi postavljenega c. k. namestnika inženirja javna dražba v najem c. k. vodostavbeni zalogi vlastnega čez Prusnikovi tok prevaževavnega poda na Savi in zraven prišetega kmetijskega gospodarstva. K tej dražbi se po ukazu častitega c. k. stavbenega vodstva od 30. pr. m. št. 2625 vsi, ki imajo voljo to reč prevzeti, s tem pristavkom povabijo, da se zamorejo bolj natanjki pogoji tukaj vsak dan pregledati, in da je v primerleju, ako bi bil eden ali drug zadržan k dražbi priti, ali ustmeno ne hotel pri dražbi govoriti, njemu tudi prosto, pred začetjem dražbe pismeno ponudbo na 10 kr. koliku in po pogojih sestavljeno vložiti.

Postavljena cena za eno leto znese 550 gold. — vendar pa je vsacemu prosto, tudi manj ponuditi.

C. k. ekspositura za stavbe na Savi.
Litija 21. septembra 1851.

Št. 7513. **Razglas** (164.) c 3

posojivcem zapustnine.

Pri c. k. okrajnem sodništvu ljubljanske okolice imajo vsi tisti, ki imajo o zapustnini 2. marca 1851 umerlega kajzarja Janeza

Komatarja iz Goloberda kakor posojivci kajtirjati, 22. oktobra se oglašiti in skazati posojilo, ali pa do tistega časa pismeno naznaniti, ker bi sicer ti posojivci, ako bi posojilo imetje preseglo, potem nič več ne zamogli tirjati razun ako jim kaka zastava gre.

Ljubljana 8. augusta 1851.

C. k. okrajni sodnik
Heinricher s. r.

Št. 8047. **Proglas.** (174.) c 2

Podpisano c. k. okrajno sodništvo s tem sploh naznani: Da se je Franc Brajar iz Zadvora zoper Antona Brajarja zatožil za posest in spoznanje lastnine v zemljišnih bukvah nekdanje grajšine na Fužinah pod urb. št. 251 ležečega zemljišča. Dan obravnave se je odločil na 24. decembra t. l. zjutraj ob devetih pri tem sodništvu.

Ker ni znano, kje da se lastnik znajde, kakor tudi, kje da so njegovi dediči, ker je mogoče, da so tudi zunaj cesarskih deželj, se jim to s pristavkami naznani, da se jim je kurator v njih nevarnost in škodo postavil, namreč tukajšni pravdosrednik dr. Rudolf, s kterim se bo ta pravna reč po c. k. postavah obravnala in razločila.

Opominja se toraj dediči, da naj ali o pravem času sami k obravnavi pridejo, ali da naj zastopniku pripomočke na roko dajo, ali si pa sami družega zastopnika zvolijo in ga temu sodništvu naznanijo in vsako pravno pot nastopijo, ki jim je v dobro, ker bi se sicer sami sebi škode zamuje pripisati imeli.

C. k. okrajno sodništvo ljubljanske okolice
Ljubljana 23. augusta 1851

Heinricher s. r.

Št. 2828. **Oznaniło** (178.) 1

Visoko c. k. višje vodstvo za občenje II. oddelk je z visocim razpisom od 7. t. m. št. 533/OP poštnaj postaji v Ipavi dovolilo za priprego navkreber, obstoječo iz ravno toliko konj, kolikor se jih za vožnjo navadno rabi, proti Razdertem, pri vsih izrednih poštah in izrednih berzovožnjah, ježno in postilonsko zapitnino, za celo z enojno pošto odmerjeno daljavo pobirati.

Kar zadene cesarke vožnje ima ostati pri sedanjem omenjenju pripreznih odrajtivil zrajtane na $\frac{5}{8}$ pošte.

Kar se s tem sploh naznani.

C. k. poštno vodstvo.
Ljubljana 18. septembra 1851.

Hoffmann s. r.

Št. 4106. **Razglas.** (169.) 2

Vsled prošnje gospoda Martina Srebotnak-a iz Predjame je c. k. senožeška sodnija prodajo zemlje Ellene Černe omožene Debeve iz Št. Mihela, ki je v zemljiških bukvah bivše postojnske grajšine pod Urb. št. 997. zapisana, in sicer zavolj dolga 100 gold. c. s. c. dovoljila, in se bo 6. Oktobra, 6. Novembra in 6. Decembra 1851 vsakrat od devete do dvanajste ure dopoldne v Št. Mihelu prodajala, pri tretji dražbi pa tudi pod ceno, ki 2849 gold. znese, prodala.

Dražbene pogoje, cenitni zapisnik in spisik iz zemljiških bukvah zna vsakteri pri podpisani sodii prebrati.

C. k. sodnija v Senožečah
14. Augusta 1851.

Jenko.

Št. 4522. **Razglas.** (170.) 2

C. k. sodnija v Senožečah je vsled prošnje gospoda Dragotina Kaučič-a, po oblastenca gospoda Antona Kaučič-a iz Razdertiga zavolj dolga 488 gold. 4 kr. c. s. c., ki jih je po spričbi 25. Aprila 1839 št. 98 dolžen, prodajo zemlje dovoljila, ki je v zemljiških bukvah bivše razderske grajšine pod Urb. št. 27 zapisana.

Bo se tedaj 15. Oktobra, 17. Novembra in 22. Decembra 1851 od devete do dvanajste ure dopoldne v Razdertim prodajala, in se le

pri tretji dražbi tudi pod ceno ki 1056 goldinarjev 20 krajzerjev znese, prodala.

Dražbene pogoje, cenitni zapisnik in spisik iz zemljiških bukvah zna vsakteri pri podpisani sodii prebrati.

C. k. sodnija v Senožečah
22. Augusta 1851.

Jenko.

Št. 4650. **Razglas.** (171.) 2

C. k. sodnija v Senožečah vse tiste, ki mislijo de imajo od ranciga Franceta Šuša-ta iz Senožeč kaj za tirjati, opomni, de naj to, kar imajo za iskati te sodii do 21. Novembra 1851 gotovo na snanje dajo, če ne bodo nasledke 814 § obč. derž. zak. terpeli.

C. k. sodnija v Senožečah
29. Augusta 1851.

Jenko.

Št. 4771. **Razglas.** (172.) 2

C. k. sodnija v Senožečah na znanje da, de je gospod Janez Nabergoj iz Lozic za povolenje prodaje zemlje Andreja Čeledna iz Potoč, ki je v zemljiških bukvah bivše senožeške grajšine pod Urb. št. 254 in 256 zapisana, prosil in de je sodnija to prodajo zavolj dolga 199 gold. 15 kr. c. s. c., ki jih je Andrej Čeleden po spričbi 5. Augusta 1850 št. 2170 dolžen, dovoljila. Dražbe te zemlje, ktere cena 2160 goldinarjev znese, se bo 9. Oktobra, 10. Novembra in 10. Decembra 1851 vsakrat od devete do dvanajste ure dopoldne v Potočah godile in se le pri zadni dražbi bude tudi pod ceno prodana.

Dražbene pogoje, cenitni zapisnik in spisik z zemljiških bukvah zna vsakteri pri podpisani sodii prebrati.

C. k. sodnija v Senožečah
4. Septembra 1851.

Jenko.

Št. 8. **Razglas.** (166.) 3

C. k. sodnija v Senožečah je vsled prošnje gospoda Bernarda Dolenc-a iz Studenca dovoljila, de se bo zemlja Marie Premrov iz Studenca (ki je v zemljiških (gruntnih) bukvah bivše senožeške grajšine pod Urb. št. 354/4 zapisana) zavolj dolga 27 gold. in 37 kr. c. s. c. prodajala, ktere je po spričbi pogodbe 7. Februarja 1840 št. 39 dolžna.

Dražbe se bodo 29. dan Septembra, 29. Oktobra in 29. Novembra 1851 vsakrat ob 9. dopoldne v Studencu godile; pri prvi in drugi dražbi se bo zemlja le za ceno, ki po zapisniku cenitbe 25. julija 1851 št. 2942, — 2733 gold. 20 kr. znese alj pa draži, pri tretji dražbi pa tudi pod ceno prodala.

Izpis iz zemljiških bukev, zapisnik cenitbe in dražbene pogoje zamore vsakteri pri podpisani sodii pregledati.

C. k. sodnija v Senožečah
16. Augusta 1851.

Jenko.

Št. 4772. **Razglas.** (167.) 2

C. k. senožeška sodia je vsled prošnje Martina Goranca iz dolenjih Ürem, cesionarja Jožefa Zerkvenik-a iz Britofa v eksek. prodajo zemlje Boštjana Kovačić-a iz Famel zapisane v zemljiških bukvah bivše senožeške grajšine pod Urb. št. 530/3 zavolj dolga 85 goldinarjev c. s. c. dovoljila, dražbe bodo 13. dan Oktobra, 12. Novembra in 15. dan Decembra 1851 v Famlah vsakrat ob devetih dopoldne; pri prvi in drugi dražbi se bo zemlja le za ceno ali viši, pri tretji dražbi pa tudi pod ceno prodala.

Dražbene pogoje, spisik iz zemljiških bukev, in cenitni zapisnik, v kterim je zemlja 610 gold. 25 kr. cenjena, zamore vsakteri pri podpisani sodii pregledati.

C. k. sodia v Senožečah
4. Septembra 1851.

Jenko.